

Povinnost mlčenlivosti

Povinnost mlčenlivosti podle zákona o správě daní se vztahuje na všechny údaje, které se správce daně, resp. jeho pracovníci dozví při daňovém řízení nebo v souvislosti s ním, přičemž není rozhodné, zda jsou tyto údaje známy také někomu jinému. Pokud je po správci daně požadován údaj, který se dozvěděl při daňovém řízení či v souvislosti s ním, je pro jeho další postup významné pouze zjištění, zda se na tento údaj vztahuje povinnost mlčenlivosti, naopak je zcela irelevantní skutečnost, zda je tento údaj osobě, která o něj žádá, již znám či nikoli.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 17/2003, ze dne 15.4.2003)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch podezřelých M. T. a Z. B., proti pravomocnému usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, a podle § 268 odst. 2 tr. ř. rozhodl tak, že usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, byl porušen zákon v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř. a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím též v ustanovení § 8 odst. 2, § 66 odst. 1, § 78 odst. 1, odst. 2 a § 79 odst. 1 tr. ř.

Z odůvodnění:

Usnesením Policie České republiky, Okresní ředitelství M. B., ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. ČTS: ORMB - 310/OHK - 2002, byla v trestní věci podezřelých M. T. a Z. B. podle ustanovení § 66 odst. 1 tr. ř. uložena Finančnímu úřadu v M. B., se sídlem M. B., zastoupenému ředitelem Ing. O. D., pořádková pokuta ve výši 10 000,- Kč, neboť nevyhověl výzvě policejního orgánu ze dne 7. 11. 2002, která mu byla doručena dne 7. 11. 2002, a stejně tak i opatření - rozhodnutí o odnětí věci dle ustanovení § 79 odst. 1 tr. ř. ze dne 8. 11. 2002, které mu bylo doručeno dne 14. 11. 2002.

V odůvodnění usnesení policejní orgán uvedl, že v uvedené trestní věci policejní rada Okresního ředitelství Policie České republiky M. B. dne 7. 11. 2002 vyzval Finanční úřad v M. B. k vydání originálů darovací smlouvy a smlouvy o zřízení věcného břemene uzavřené dne 23. 10. 2001 mezi M. a E. T. a Z. B., která je jako příloha přiznání k darovací dani ze strany Z. B. uložena na Finančním úřadu v M. B. Ze strany Finančního úřadu v M. B. bylo i přes náležité poučení odmítnuto předmětnou listinu vydat, a proto dne 8. 11. 2002 přijal policejní rada opatření a ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 tr. ř. rozhodl o odnětí předmětné listiny Finančnímu úřadu v M. B., k čemuž dne 12. 11. 2002 dal souhlas státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi. Jelikož ze strany Finančního úřadu v M. B. nebyla ani poté předmětná listina vydána a tímto jsou de facto způsobeny zbytečné průtahy v této trestní věci, bylo rozhodnuto podle § 66 odst. 1 tr. ř. o uložení pořádkové pokuty ve výši 10 000,- Kč.

Proti usnesení Policie České republiky, Okresní ředitelství M. B., ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. ČTS: ORMB - 310/OHK - 2002, podal Finanční úřad v M. B. stížnost. V odůvodnění finanční úřad uvedl, že v § 24 zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, je pro pracovníky správce daně stanovena povinnost zachovávat mlčenlivost, a to tak, že jsou povinni zachovávat mlčenlivost o tom, co se při daňovém řízení nebo v souvislosti s ním dozvěděli, zejména o poměrech daňových subjektů jak osobních, tak i souvisejících s podnikáním. Darovací smlouva je bezesporu úkonem, který vypovídá o majetkových poměrech účastníků této smlouvy. Mlčenlivost

pracovníků správce daně je vůči orgánům činným v trestním řízení prolomena v ustanovení § 24 odst. 5 písm. b), c) a d) zákona č. [337/1992](#) Sb. o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, a to taxativním výčtem trestných činů, ohledně kterých má finanční úřad oznamovací povinnost a povinnost předávat údaje na vyžádání státního zástupce, popř. předsedy senátu. Ohledně trestného činu podvodu podle ustanovení § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. mlčenlivost pracovníků správce daně prolomena není. Z toho vyplývá, že podle § 99 tr. ř. se na shora uvedenou darovací smlouvu nevztahuje povinnost vydání věci podle § 78 odst. 1 tr. ř. Navíc byla pokuta uložena Finančnímu úřadu v M. B., který nemá dle zákona č. [531/1990](#) Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů, právní subjektivitu.

Usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, bylo usnesení Policie České republiky, Okresní ředitelství M. B., ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. ČTS: ORMB - 310/OHK - 2002, podle § 149 odst. 4 tr. ř. doplněno v označení subjektu: Česká republika zastoupená Finančním úřadem v M. B., a zároveň dle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. byla stížnost zamítnuta jako nedůvodná. V odůvodnění státní zástupkyně uvedla, že v postupu policejního orgánu nebylo po věcné stránce shledáno pochybení. V případě předmětné listiny se jedná o smlouvu, jejíž obsah je již z předchozí doby orgánům činným v trestním řízení znám, neboť originál listiny byl jednak zajištěn na Katastrálním úřadě v M. B., jednak byl vydán pro potřeby grafologického zkoumání podezřelým B. i podezřelou T. V daném případě se tedy jedná pouze o potřebu získání materiálů pro grafologické zkoumání, nikoliv o získání údajů o majetkových poměrech. K formálnímu pochybení došlo podle státní zástupkyně pouze při označení subjektu, kterému byla pokuta uložena, byť byla určena adresně, a proto byl výrok v označení subjektu po provedení vlastního šetření státní zástupkyní doplněn, aniž by bylo vysloveno zrušení napadeného usnesení.

Proti pravomocnému usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, podal ministr spravedlnosti České republiky stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněných M. T. a Z. B. Vytkl v ní, že zákon byl napadeným usnesením a v řízení předcházejícím porušen v ustanovení § 2 odst. 4, § 8 odst. 2, § 66 odst. 1, § 78 odst. 1, odst. 2, § 147 odst. 1 písm. a), b) a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

V odůvodnění stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti uvedl, že státní zástupkyně zřejmě přehlédla, že trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. nespadá mezi taxativně vyjmenované trestné činy, ohledně nichž je mlčenlivost pracovníků správce daně vůči orgánům činným v trestním řízení prolomena. Policejní orgán nebyl oprávněn vydání předmětné smlouvy od finančního úřadu vyžadovat, vzhledem k tomu, že šlo o listinu, jejíž obsah se týká okolností, o kterých platí zákaz výslechu dle § 99 tr. ř., a tudíž se na ně nevztahuje povinnost k jejich vydání či odnětí (§ 78 odst. 2 tr. ř.). Postup policejního orgánu, jímž se věci domáhal a finanční úřad za neuposlechnutí i sankcionoval, byl v rozporu se zákonem. Stížnost pro porušení zákona podává ministr spravedlnosti podle § 267 odst. 1 tr. ř. per analogiam ve prospěch M. T. a Z. B., kteří jsou prověřováni jako podezřelí, protože podat stížnost pro porušení zákona ve prospěch skutečného poškozeného napadeným rozhodnutím, tj. Finančního úřadu v M. B., není možné. Skutečnost, že je podávána stížnost pro porušení zákona ve prospěch uvedených odůvodňuje tím, že je v jejich zájmu, aby pravost podpisu byla znalecky prokázána co nejdříve. Neoprávněným vyžadováním dalšího výtisku smlouvy u orgánu, který jej vydat nemohl, způsobil zbytečný průtah ve vyřízení věci ke škodě podezřelých a tím porušil zásadu trestního řízení uvedenou v § 2 odst. 4 tr. ř.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř., že pravomocným usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, a v řízení předcházejícím byl ve vytykaném směru porušen zákon v neprospěch obviněných M. T. a Z. B. a aby podle § 269 odst. 1 tr. ř. obě usnesení zrušil.

Nejvyšší soud České republiky podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k závěru, že zákon porušen byl.

Podle § 78 odst. 1 tr. ř. každý, kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; je-li ji nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmto orgánům vydat. Podle odst. 2 citovaného ustanovení se tato povinnost nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti.

Zákaz výslechu je upraven v ustanovení § 99 tr. ř., podle odst. 2 tohoto ustanovení nesmí být svědek vyslýchán také tehdy, jestliže by svou výpovědí porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže byl této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěn.

V této souvislosti je významné ustanovení § 8 odst. 2 tr. ř., podle něhož platí, že podmínky, za nichž může orgán činný v trestním řízení vyžadovat údaje získané při správě daní, stanoví zvláštní zákon, kterým je zákon č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o správě daní a poplatků). Zákon o správě daní a poplatků upravuje povinnost mlčenlivosti v ustanovení § 24 odst. 1, kde stanoví pro všechny pracovníky správce daně povinnost zachovávat mlčenlivost o tom, co se při daňovém řízení nebo v souvislosti s ním dozvěděli, zejména o poměrech daňových subjektů jak osobních, tak i souvisejících s podnikáním. V odst. 5 citovaného ustanovení jsou pod písm. b, c) a d) taxativně vypočteny trestné činy, u kterých se v trestním řízení za stanovených podmínek nelze dovolávat povinnosti zachovávat mlčenlivost. V této souvislosti je třeba uvést, že trestný čin podvodu podle § 250 tr. zák. v tomto taxativním výčtu uveden není, takže v případě tohoto trestného činu je povinnost mlčenlivosti všech pracovníků správce daně zachována v plném rozsahu.

Z uvedených skutečností je třeba vycházet při hodnocení zákonnosti napadeného usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, jakož i řízení, které mu předcházelo. V daném případě bylo po Finančním úřadu v M. B. požadováno ze strany orgánů činných v trestním řízení vydání originálu darovací smlouvy a smlouvy o zřízení věcného břemene uzavřené dne 23. 10. 2001 mezi M. a E. T. a Z. B., přičemž trestní řízení je proti podezřelým M. T. a Z. B. vedeno pro podezření z trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. Jak již bylo uvedeno výše, v případě trestného činu podvodu je povinnost mlčenlivosti všech pracovníků správce daně zachována v plném rozsahu.

Dále je třeba uvést, že předmětná darovací smlouva obsahuje nepochybně údaje o osobních a zejména pak majetkových poměrech účastníků smlouvy, tyto údaje se správce daně dozvěděl při daňovém řízení, když mu byla darovací smlouva předložena jako příloha daňového přiznání.

Z uvedeného vyplývá, že správce daně, resp. jeho pracovníci byli ohledně předmětné darovací smlouvy vázáni povinností mlčenlivosti a postupovali v souladu se zákonem, když tuto listinu odmítli vydat orgánům činným v trestním řízení.

Naopak je třeba odmítnout námitku státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi, že obsah darovací smlouvy byl z předchozí doby orgánům činným v trestním řízení znám, takže se v daném případě jednalo pouze o potřebu získání materiálů pro grafologické zkoumání, nikoliv o získání údajů o majetkových poměrech. Tady je třeba zdůraznit, že povinnost mlčenlivosti podle zákona o správě daní se vztahuje na všechny údaje, které se správce daně, resp. jeho pracovníci dozví při daňovém řízení nebo v souvislosti s ním, přičemž není rozhodné, zda jsou tyto

údaje známy také někomu jinému (zákon o správě daní a poplatků v tomto směru nestanoví žádnou výjimku). Pokud je po správci daně požadován údaj, který se dozvěděl při daňovém řízení či v souvislosti s ním, je pro jeho další postup významné pouze zjištění, zda se na tento údaj vztahuje povinnost mlčenlivosti, naopak je zcela irelevantní skutečnost, zda je tento údaj osobě, která o něj žádá, již znám či nikoli. V daném případě se na předmětnou darovací smlouvu povinnost mlčenlivosti vztahovala, a to bez ohledu na to, zda policejní orgán již dříve znal údaje ve smlouvě obsažené.

Konečně je třeba dodat, že orgány činnými v trestním řízení zůstala zcela opomenuta možnost požádat osoby, v jejichž zájmu je v tomto případě povinnost mlčenlivosti stanovena, o zproštění správce daně povinnosti mlčenlivosti (§ 78 odst. 2, § 99 odst. 2 tr. ř., § 24 odst. 4 zákona o správě daní a poplatků). Tato možnost se přitom v daném případě přímo nabízela, pokud uvážíme, že některé originály darovací smlouvy získal policejní orgán přímo od podezřelých M. T. a Z. B., takže bylo možno důvodně očekávat, že tito podezřelí projeví souhlas se zproštěním správce daně povinnosti mlčenlivosti.

Na základě uvedených skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že policejní orgán Policie České republiky, Okresní ředitelství M. B., pochybil, když usnesením ze dne 14. 11. 2002, sp. zn. ČTS: ORMB - 310/OHK - 2002, uložil Finančnímu úřadu v M. B. pořádkovou pokutu ve výši 10.000,- Kč, čímž porušil ustanovení § 66 odst. 1 tr. ř., stejně tak pochybil v řízení předcházejícím, když v rozporu s ustanovením § 78 odst. 1, odst. 2 tr. ř. požadoval vydání předmětné darovací smlouvy a když v rozporu s ustanovením § 79 odst. 1 tr. ř. rozhodl o odnětí této listiny. Uvedená pochybení nenapravila ani státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi, když důvodně podanou stížnost podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítla jako nedůvodnou usnesením ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, a nesplnila tak svoji přezkumnou povinnost uvedenou v § 147 odst. 1 písm. a) a b) tr. ř.

V souvislosti s projednáním stížnosti pro porušení zákona se Nejvyšší soud zabýval také otázkou, zda je stížnost pro porušení zákona v tomto případě podána ve prospěch či neprospěch podezřelých, ministr spravedlnosti přitom ve stížnosti pro porušení zákona uvádí, že stížnost pro porušení zákona podává podle § 267 odst. 1 tr. ř. per analogiam ve prospěch podezřelých M. T. a Z. B.

Podle názoru Nejvyššího soudu není stížnost pro porušení zákona v tomto případě podána ani v neprospěch, ani ve prospěch podezřelých M. T. a Z. B., neboť se jejich práv přímo nedotýká, když pořádková pokuta byla usnesením policejního orgánu uložena Finančnímu úřadu v M. B., státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi pak doplnila, že pokuta je uložena Českému státu. Na tomto místě je třeba uvést, že i samotný ministr spravedlnosti uznává, že skutečným poškozeným je Finanční úřad v M. B., a podává stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněných M. T. a Z. B. pouze proto, neboť podat stížnost pro porušení zákona ve prospěch skutečného poškozeného není možné. Z uvedeného vyplývá, že se v daném případě stížnost pro porušení zákona přímo netýká práv podezřelých M. T. a Z. B., takže nebyla podána ani v jejich prospěch, ani v jejich neprospěch.

Pokud není stížnost pro porušení zákona podána výlučně ve prospěch obviněného a Nejvyšší soud ji shledá důvodnou, vysloví pouze tzv. akademickým výrokem podle § 268 odst. 2, že napadeným rozhodnutím byl porušen zákon. Postup podle § 269 odst. 2 a násl. tr. ř. je možný pouze v případě, že zákon byl porušen v neprospěch obviněného, k čemuž v daném případě nedošlo.

Ze všech výše uvedených důvodů Nejvyšší soud vyslovil, že usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mladé Boleslavi ze dne 6. 12. 2002, sp. zn. 2 Zt 408/2002, byl porušen zákon v ustanovení § 147 odst. 1 tr. ř. a § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. a v řízení předcházejícím též v ustanovení § 8 odst. 2, § 66 odst. 1 a § 78 odst. 1, odst. 2, § 79 odst. 1 tr. ř.

Další články:

- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Práva dětí](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Samospráva \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)